

Leidraad

KWARTAALBLAD VOOR AFGESTUDEERDEN VAN DE RIJKSUNIVERSITEIT LEIDEN

Nog grote hiaten
in kennis over leven
op aarde

Petra Groen bezet
nieuwe leerstoel
militaire geschiedenis

Exclusieve terugblik
van prinsen op
Leidse studietijd

NUMMER 4
TIENDE JAARGANG
JUNI 1995

Leidraad is een uitgave van de stichting Leidraad, opgericht door de stichting Leids Universiteits Fonds (LUF) en de Rijksuniversiteit Leiden.

REDACTIE

Wim van Amerongen
Minke Holleman

LUF-PAGINA

Monic Lansu

FOTO'S

Saskia Brand
André van Haasteren
Hollandse Hoogte
Rijksherbarium/Hortus Botanicus
Loek Zuyderduin

ONTWERP & LAY OUT

SkipDesign, Zoetermeer (Winy Koenn)

REDACTIE-ADRES

Rijksuniversiteit Leiden
Dienst Interne en Externe Betrekkingen
Postbus 9500, 2300 RA Leiden
telefoon 071-278026

REDACTIE-ADVIESCOMMISSIE

drs M. Eijkman
drs W.G. Luyendijk
mr Ch. van Nispen tot Sevenaer
prof.dr J. Lugtenburg
prof.dr P.G.J. van Sterkenburg

Contribuanten van het LUF ontvangen Leidraad viermaal per jaar. De contributie voor pas afgestudeerden is gedurende 5 jaar minimaal f 25 per jaar. Voor overige alumni minimaal f 50 per jaar.

Alumni die in het buitenland woonachtig zijn, wordt verzocht rekening te houden met portokosten.

Gironummer LUF:
164535

Voor adreswijziging en informatie wende men zich tot:
Leids Universiteits Fonds
Rapenburg 61, 2311 GJ Leiden
Telefoon 071-130503

leidraad

I N H O U D

TWEE PRINSEN EN HUN LEIDSE JAREN Op paleis Noordeinde sprak *Leidraad* met prins Willem-Alexander en prins Constantijn. Voor het eerst blikken de oudste en jongste zoon van koningin Beatrix uitvoerig terug op hun Leidse jaren, hun studie en hun lidmaatschap van studentenvereniging Minerva. "Nergens in de wereld is een opleiding voor kroonprins. Ik merk nu al dat ik veel aan mijn studie gehad heb. Maar later kan ik pas zeggen of Leiden een goede keus is geweest", zegt de Prins van Oranje in een exclusief interview op pagina **4**

KRIJGSBEDRIJF Bijna toevallig verzeilde prof.dr P.M.H. Groen in het vak militaire geschiedenis. Over de veranderingen in de krijgsgeschiedenis en het krijgsbedrijf vertelt zij op pagina **8**

BIODIVERSITEIT Over het leven op aarde is nog lang niet alles bekend. Slechts 1,4 miljoen van de 10 tot 30 miljoen soorten organismen op aarde zijn beschreven. Pieter Baas analyseert de Leidse bijdrage aan het mondiale plan om de biodiversiteit in kaart te brengen, op pagina **14**

Nootmuskaat; afbeelding uit 1608 (Cusius' addendum in Dodonaeus' *Cruydeboek*).

LUSTRUMVIERING Van 6 tot 10 juni sloot de Leidse universiteit de viering van haar 84ste lustrum af met een feestweek. Een aantal hoogtepunten belicht op pagina **10**

BIJBANEN Vanwege een voortdurend geldtekort zijn bijbanen voor veel studenten een noodzaak. Een aantal maakt van deze nood een deugd door een baan te zoeken die raakvlakken heeft met de studie. Pagina **12**

BODEMBACTERIE Een zelfzuchtige bodembacterie, met een T-DNA van plantaardige komaf, die in een verleden vreemd is gegaan en nu kan sleutelen aan het DNA van planten. Zie hier de *Agrobacterium tumefaciens*. Prof.dr P. Hooykaas profiteert van de biotechnologische begaafdheid van deze bacterie. Pagina **16**

BEVOLKINGSTOENAME Cultureel antropologe Saskia Brand bestudeert opvattingen en praktijken rondom vruchtbaarheid en geboorteregeling in Bamako (Mali). Zij tracht een bijdrage te leveren aan het debat over de snelle bevolkingstoename en ontwikkelt een demografisch model dat is geënt op de Malinese samenleving. *De oio* op pagina **20**

EN VERDER
Agenda **18**
Column Wim Derksen **19**

Omslagfoto's

Prins Willem-Alexander en prins Constantijn (Loek Zuyderduin)

Nootmuskaat, gefotografeerd in het wild in Sumatra (dr W.W.J.O. de Wilde)

De eeuwenlange band tussen het koninklijk huis en de door Willem van Oranje opgerichte Rijksuniversiteit Leiden hebben voor de Leidse alumni kroonprins Willem-Alexander ("Nergens in de wereld is een opleiding voor kroonprins") en prins Constantijn geen rol gespeeld bij hun keuze om in Leiden te gaan studeren. De prinsen lieten zich bij hun weloverwogen keuze vooral leiden door het kwaliteitscriterium.

Leidraad sprak op paleis Noordeinde met de beide prinsen. Voor het eerst blikken de oudste en jongste zoon van koningin Beatrix uitvoerig terug op hun Leidse jaren, hun studie en hun lidmaatschap van Minerva. "Ik merk nu al dat ik veel aan mijn studie gehad heb. Maar later kan ik pas zeggen of Leiden een goede keus is geweest", zegt prins Willem-Alexander.

Niet traditie maar kwaliteit bepaalde keuze voor Leidse universiteit

PRINSEN BLIKKEN TERUG OP HUN STUDIETIJD

Prins Willem-Alexander ("Die mensen die de studentenvereniging verheffen tot iets zaligmakends, geven haar een slechte naam") en prins Constantijn ("Soms zou je die mensen wat harder de oren moeten wassen").

Willem-Alexander en Constantijn hebben zich bij de keuze van hun universiteit niet laten leiden door de traditionele band tussen het Huis van Oranje en de Rijksuniversiteit Leiden. "Integendeel", zegt Willem-Alexander. "Die band heeft eerder een omgekeerde rol gespeeld. Omdat van mij toch enigszins verwacht werd dat ik naar Leiden zou gaan, ben ik alle mogelijkheden heel kritisch gaan bekijken. Ik probeerde zoveel mogelijk redenen te vinden om juist niet

naar Leiden te gaan. Om zo voor mezelf een afgewogen besluit te nemen."

Zijn broer Constantijn vult aan: "De binding tussen Leiden en onze familie werkte voor mij ook eerder averechts. Je gaat toch niet naar een bepaalde universiteit omdat je familie er gestudeerd heeft. Dat is iets onzinnigs. Voor mij was de keuze van de studie belangrijker dan de stad waar ik zou gaan studeren. Ik wilde rechten studeren."

Voor de kroonprins stond al snel vast

dat hij geschiedenis wilde studeren. "De reden daarvan is dat je met deze studie ontzettend veel bijvakken kunt doen. Ik heb bijvoorbeeld parlementaire geschiedenis gedaan en veel andere rechtenvakken. Geschiedenis interesseerde me als vak; het is een algemeen vormende studie. Toen ik wist wat ik wilde studeren, ben ik de verschillende universiteiten gaan vergelijken. Uiteindelijk kwam ik na een heleboel plussen en minnen op Leiden en Utrecht uit. Destijds dreigde de studie geschiedenis in Utrecht nog wegens bezuinigingen opgeheven te worden. Voor mij was het toen duidelijk om naar Leiden te gaan."

"Binnen de geschiedenisstudie heb ik optimaal gebruikgemaakt van de mogelijkheden: minimaal drie jaar geschiedenis en één vol jaar aan bijvakken." De bijvakken van Willem-Alexander omvatten een privé-programma in staatsrecht, staatskunde, mensenrechten, Europees recht, parlementaire geschiedenis en economie. "Toegespitst op mijn toekomst zijn die vakken gegeven."

In Leiden voelde de kroonprins zich niet een minder 'gewone' student. "Ik heb veel tentamens mondeling gedaan, maar dat is bij een kleine vakgroep als geschiedenis normaal. Als je in een privaatstimum bij rechten zit, voel je je wel iets anders."

Zijn leukste vak zou hij niet zo kunnen noemen. "De man die het geeft, maakt het vak. Volkenrecht bijvoorbeeld bij professor Kooijmans was ontzettend interessant, omdat hij een man is die zelfs het vak verdragenrecht boeiend kan uitleggen. Professor Schermers met mensenrechten is een ander voorbeeld. Bij geschiedenis was dat voor mij bij uitstek professor Wesseling."

BEVLOGEN Constantijn, die rechten studeerde, is het met zijn oudste broer eens dat niet alleen de inhoud een vak interessant maakt maar vooral de wijze waarop het gedoceerd wordt. "Practica en privatissima zijn het meest boeiend en stimulerend. Je moet zelf denken, je eigen gedachten formuleren, zelf stukken schrijven. Ik heb ook een collegencyclus van professor Schermers gehad in de vorm van een algemeen verdiepend vak, waar discussie en eigen inbreng een centrale rol dienen te spelen. Professor Brinkhorst van internationaal milieurecht is ook iemand die zijn studenten erbij betreft. Professor Markesinis is een heel bevlogen man. Die weet zelfs een college voor zeven-

tig studenten zo te geven alsof het een werkgroep is. Dat zijn mensen die je studie tot iets anders maken.”

“Tijdens mijn practicumperiode ben ik bijvoorbeeld gevraagd een wetenschappelijk artikel te schrijven. Zo iets geeft een heel andere dimensie aan je studie. Dan ga je opeens nadenken en bedenk je: met je studie kun je veel meer doen en wat zit ik mijn tijd hier eigenlijk te verluimelen. Met rechten is dat echt een probleem vanwege de massaliteit; in het eerste jaar zie je geen professoren.”

“Ik heb het grote voordeel gehad”, onderbreekt Willem-Alexander zijn broer, “dat ik niet in die massaliteit terecht ben gekomen die rechten nu eenmaal kenmerkt. Bij geschiedenis zit je het eerste jaar al met professoren in een werkcollege. En de rechtenvakken die ik gedaan heb, waren allemaal *one-to-one*. Dat is ideaal. Vandaar dat ik juist al mijn rechtenvakken als heel positief heb ervaren.”

CABARETIER Bij rechten was dat voor Constantijn anders. “Met duizend man ben je met een soort afvalrace bezig en men hoopt dat er uiteindelijk zeshonderd doorgaan naar de tweede ronde. Dat is demotiverend. In het eerste jaar ben ik in de eerste weken nog wel eens naar college gegaan, maar dat heeft weinig zin. Je zit daar met vijfhonderd man en de man die er voor staat moet wel een cabaretier zijn, wil hij iets overbrengen. De propaedeuse is meer een verlengstuk van je eindexamen: je pakt je boeken en leert ze. Je doet tentamen en je gaat weer weg. Van academische uitwisseling is in die fase van de studie helemaal geen sprake. Pas later wordt het interessanter wanneer je te maken krijgt met de professoren. Meestal pakken studenten nu pas in het vierde jaar de vlam van de universiteit, omdat ze dan pas mensen zien die inspiratie kunnen overdragen. Dat is jammer. Daarom was het begin van mijn studie minder interessant dan later.”

Dat het anders kon, ervoer Constantijn als lid van het Leiden Europaeum Comité bij een bezoek aan Oxford. “Bij binnenkomst voel je daar meteen al een andere sfeer, veel academischer met tutorials. Eenmaal in de week spreek je daar een professor. Je moet continue stukken schrijven en je wordt sterker geprikkeld om wat te ondernemen.”

Wat Willem-Alexander het eerste jaar bij geschiedenis tegenstond was de schoolseheid. “Daar staat geschiedenis om bekend. Als je er drie keer niet

bent, heb je al een één voor aanwezigheid en dat cijfer bepaalt je eindcijfer voor 20 of 25 procent. Dat schoolse was wat moeilijk voor mij. Vooral als je zoals ik net uit dienst komt, allerlei verantwoordelijkheden gekregen hebt en dan ineens weer in de schoolbank terecht komt.”

STOK ACHTER DEUR Totaal verschillende ervaringen hebben de beide prinses met het schrijven van hun doctoraal scriptie. Willem-Alexander rondde deze klus in anderhalve maand af, terwijl Constantijn er bijna een jaar over deed. Willem-Alexander: “Ik borduurde voort op een doctoraal werkcollege bij professor Wesseling. Bij hem ben ik eerst langs geweest om mijn opzet te bespreken. ‘Het is uw scriptie’, zei hij. ‘Doe het zelf maar.’ We kenden elkaar van het werkcollege, hij wist hoe ik onderzoek deed voor een werkstuk. Ik was dus geen ongeleid projectiel; we konden in vertrouwen uit elkaar gaan en er zeker van zijn dat er een goed product uit zou komen. Ik heb geluk gehad dat ik kon spitten in de archieven op Buitenlandse Zaken. Daar heb ik van ’s ochtends vroeg tot ’s avonds laat gezeten. Dat werkte perfect. Op een gegeven moment had ik al het materiaal verzameld. Toen was ik er ook in twee tot tweeëneenhalve week doorheen. Ik had trouwens een stok achter de deur. Mijn vader had me uitgenodigd voor een reis naar Indonesië als ik voor de zomer klaar zou zijn met mijn studie.”

Zijn broer Constantijn kwam na een lange speurtocht naar een scriptieonderwerp uiteindelijk uit bij vreemdelingenrecht. “Ik heb precies de tegenovergestelde aanpak gehad als mijn broer. Ik had namelijk nog nooit een vak op dat gebied gevolgd. Hierdoor vergde het inlezen veel meer tijd dan ik verwacht had. Dan kun je je daar ontzettend zorgen over maken of gewoon kijken waar je uitkomt en tenminste nog genieten van die laatste tijd in je studie. Ik heb het dus een beetje razig aangepakt. De enige stok die ik achter de deur had, was dat er nieuwe wetgeving kwam. Toen moest ik wel opschieten, anders had ik die ook nog in mijn scriptie moeten betrekken.”

VLOTTE PEN Pratend over zijn scriptie zegt de Prins van Oranje een vlotte pen te hebben. “Schrijven gaat me best gemakkelijk af. Dat heb ik geleerd bij geschiedenis en vooral op de middelbare school in Engeland. In het Engelse onderwijssysteem word je veel beter opgeleid om te schrijven dan hier. Voor mijn eindexamen geschiedenis bijvoorbeeld moest ik drie essays over Modern History in viereneenhalf uur schrijven.” Constantijn vindt ook dat hij redelijk goed kan schrijven. “Maar dat heb ik niet met mijn rechtenstudie geleerd. Je wordt geacht voort te borduren op je middelbare-schoolkwaliteiten. Bij rechten begin je met het verheffende systeem van multiple choice. Van alleen maar kruisjes zetten leer je niet

Kroonprins Willem-Alexander slaagde op 2 juli 1993 aan de Leidse universiteit voor het doctoraal examen geschiedenis.

Prins Willem-Alexander (1967) werd als oudste kind de eerste troonopvolger, toen zijn moeder op 30 april 1980 koningin werd. Daarmee verwierf hij tegelijk de titel Prins van Oranje, die sinds 1815 voorbehouden is aan de oudste zoon van de koning.

In 1985 rondde Alexander zijn middelbare-schooltijd af op het Atlantic College in Llantwit Major in Wales.

Vanaf september 1987 studeerde hij aan de Leidse universiteit geschiedenis. Tijdens zijn studentenjaren bewoonde hij een pand aan het Rapenburg ("zeven minuten vanaf de faculteit"). De prins sloot zijn studie af met een scriptie over de Nederlandse reactie op het besluit van Frankrijk - onder president De Gaulle - uit de geïntegreerde commandostructuur van de NAVO te treden. Op 2 juli 1993 slaagde de prins voor zijn doctoraal examen.

Prins Constantijn (1969) slaagde in 1987 voor het vwo-examen op het Eerste Vrijzinnig Christelijk Lyceum in Den Haag. In het studiejaar 1987-1988 volgde hij talencursussen in Frankrijk en Italië. In september 1988 begon prins Constantijn met zijn rechtenstudie aan de Rijksuniversiteit Leiden. In zijn scriptie geeft hij een juridische analyse van de versnelde procedure in het asielrecht getoetst aan het internationale recht (op het gebied van vluchtelingen). Tijdens zijn studie was Constantijn actief in onder meer de Veeërstichting, de redactie van de Minerva Almanak en Leiden Europeum Committee. Op 1 februari 1995 studeerde hij in Leiden af.

schrijven. Bij het practicum wordt wel op spelling en stijl gelet. Voor een jurist is het soms wel moeilijk om vlot te schrijven want je moet er eindeloze formuleringen op nahouden. Je kunt het woord vluchteling bijvoorbeeld niet zomaar, zonder toevoeging gebruiken. Begrippen moet je helemaal afdekken." Waarop Willem-Alexander zegt dat schrijven bij geschiedenis ideaal is: "Je hebt een aantal feiten. In je eigen stijl kun je het verhaal schrijven. Ik heb bijna geen woord op papier gezet. Mijn scriptie ging rechtstreeks op de computer."

BEDENKINGEN Pas op het allerlaatste moment koos de kroonprins ervoor lid te worden van studentenvereniging Minerva. "Uiteindelijk ben ik blij dat ik dat gedaan heb, al ben ik niet heel intensief met de vereniging bezig geweest. Wel heb ik ook altijd mijn bedenkingen gehad. Die mensen die de studentenvereniging verheffen tot iets zaligmakends - dat is een klein groepje mensen die heel beperkt denken - geven de vereniging een slechte naam. Tegen hen heb ik me ook afgezet. Na twee jaar Engeland en twee jaar in de marine over de hele wereld gevaren te hebben werd mij verteld hoe de wereld in elkaar zit door een paar mensen die niet meer hadden gezien dan hun ouderlijk huis, de middelbare school en een hockeyclub. Eerst probeerde ik nog wel een discussie met hen aan te gaan. Maar dat had eigenlijk geen zin. Ze zaten een jaar langer dan ik bij de vereniging en hadden op grond daarvan gelijk. Op een gegeven moment word je dan wijzer en zeg je: laat ze maar." Prins Constantijn deelt deze ervaring met zijn broer. "Het is jammer dat er mensen zijn die lopen mee te blèren en zichzelf buiten de vereniging een positie aanmeten die arrogant en schadelijk is voor de vereniging. Soms zou je die mensen wat harder de oren moeten wassen. Toch is dat een minderheid, althans dat hoop ik dan maar."

De sociëteit als ontmoetingsplek is voor Constantijn de essentie van de studentenvereniging. "Bij Minerva kon ik vrienden zien, kon ik mezelf zijn zonder na- of aangekeken te worden en heb ik goede vrienden gemaakt. Bij een vereniging kun je ervaring als bestuurslid opdoen en zijn er allerlei activiteiten op het gebied van sport en cultuur."

VERGAARBAK "Men doet altijd alsof het elitair is om lid te zijn", vervolgt Constantijn. "Als studenten eenmaal lid

zijn, gaan ze zich misschien wel elitairder gedragen, maar het is toch echt een vergaarbak. Ook mensen die wars zijn van iedere traditie, komen er terecht. Het is echter jammerlijk om te zien dat sommigen van die mensen hun eigen identiteit prijsgeven om in het straatje mee te lopen en dus niet zichzelf blijven. De vereniging blijft juist interessant zolang het een groep van divers geschakeerde mensen is. Als iedereen zich gaat aanpassen aan regels die niet eens beleefd worden door mensen dan houdt het op. Dan wordt het archaïsch. Gelukkig zijn er altijd nog individuen die hun hersens wakker houden."

De befaamde feesten op Minerva waren voor de kroonprins vooral leuk om die mensen weer eens te zien die hij een tijd niet ontmoet had. "Maar zeker de eerste paar jaar ga je pas om drie uur naar die feesten. Dan heb je de leukste uren al achter de rug met eerst je dagprogramma en daarna het avondeten met je club. Dat eten met clubgenoten is eigenlijk het leukst van alles, want die feesten zijn allemaal hetzelfde." Waarop Constantijn lachend verzocht: "Feesten zijn afschuwelijk. Eigenlijk wel."

MARINETIJD Terugblikkend op zijn studie in Leiden zegt Willem-Alexander: "Nergens in de wereld is een opleiding voor kroonprins. Later kan ik pas zeggen van Leiden een goede keus is geweest. Het was een zeer algemene opleiding en dat is absoluut noodzakelijk. Ik merk nu al dat ik er veel aan heb. Die studie was toch zes jaar van mijn leven. Maar ik denk wel dat mijn marinetijd meer vormend is geweest. Als je een week lang met kettingen en rubberboten op je nek op Texel rondzwerft zonder te slapen, met je kameraden in groepsverband, dan heb je op dat moment veel meer het gevoel dat dat belangrijk is voor je karakter."

Vliegen in Afrika is een andere activiteit waarvan de Prins van Oranje vindt dat die hem gevormd heeft. "Als ik met een klaring bij een verkeersleider kwam om naar een bepaald land te vliegen en hij dat niet accepteerde, kon je hoog of laag springen maar je vloog niet weg. Zo ben ik mezelf een paar keer tegengekomen. Als ik nu in de file sta, wind ik me maar niet op. Het helpt toch niet." Over de vormende betekenis van zijn studie in Leiden memoreert Constantijn dat hij eerst heel wantrouwend stond tegenover mensen van wie hij het idee had dat ze hem om zijn naam waardeerden en niet om wie hij was.

Prins Constantijn studeerde op 1 februari 1995 af.

"Ik moest me dwingen me niet te snel van zulke mensen af te keren. Nu krijgen mensen meer de kans bij mij."

BOTHEID De botheid van Minerva was ook vormend voor Constantijn. "Men geeft elkaar op de vereniging gewoon geen ruimte. Je moet vechten voor iedere centimeter. Je leert zo wel van je afbijten met een glimlach. Door mijn rechtenstudie ben ik ook beschouwelijker geworden. Ik probeer nu meer naar beide kanten te kijken dan daarvoor en probeer eerst een stap terug te nemen voordat ik er echt inspring. Maar mijn echte vorming heb ik meer gekregen dank zij extra curriculaire activiteiten."

Prins Constantijn doelt daarmee mede op zijn rol in de organisatie van een congres van de Veerstichting. "Dat was een veel leerzamer ervaring dan wanneer je een papiertje inlevert en daar een zes of een acht voor krijgt." De interactie die dank zij zo'n congres ontstaat tussen studenten en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, overheid en wetenschap noemt Constantijn ongelooflijk nuttig. "Na zo'n congres gaan sommige studenten veel bewuster met hun mogelijkheden om. Eerst denken ze nog: ik ga toch naar het bedrijfsleven, dus waarom zou ik meer doen dan een biertje halen en gewoon mijn studie afronden? Als ze dan horen van mensen op een positie die ze later zelf willen bereiken: we willen jou niet hebben als je zo ongeïn-

teresseerd bent of als je alleen maar je cv loopt na te jagen, dan wordt het menens en gaan ze daarna wel serieus om met hun studie. Dat is voor veel mensen een opzienbarende ervaring." "Zeker als ze aankomen, is de houding van veel studenten in Leiden: als ik klaar ben, zit de hele wereld op mij te wachten", vult Willem-Alexander aan. "President-directeur van Shell is toch minimaal binnen mijn bereik, denken ze. Gaandeweg blijkt dat allemaal niet zo te zijn. En aan het eind van de studie is het zelfs moeilijk om aan een baan te komen. Dit soort congressen helpt studenten dit vroegtijdig in te zien."

TOEKOMST Voor de kroonprins ligt de verre toekomst 'redelijk vast'. Aan het eind van het gesprek zegt hij: "De nabije toekomst moet ik zelf invullen met allerlei leerstages in binnenlands bestuur. Ik heb nu net het militaire gedeelte afgesloten. Nu gaat er zoiets op individuele basis op Binnenlandse Zaken en Justitie plaatsvinden. Voor mij is niks verplicht - aan mijn opleiding komt nooit een eind. Er is geen school voor om jezelf tot staatshoofd te vormen. Daarom praat je met ontzettend veel mensen die je een beeld geven hoe het staatshoofd eruit moet zien. Het zijn echter mensen die nú leven en leidinggevend zijn. Natuurlijk zijn het wel mensen die proberen te denken hoe de maatschappij zich gaat ontwikkelen en van daaruit voorstellen om dat en dat maar eens te bestuderen.

Alleen achteraf kun je zeggen of hun adviezen juist waren. Voor mij ziet de week er nu ongeveer als volgt uit: een paar dagen opleiding, een paar dagen officiële verplichtingen en een paar dagen in Den Haag, Raad van State bijvoorbeeld."

Constantijn is enkele weken geleden een stage bij de Europese Commissie in Brussel begonnen, eerst twee maanden bij het kabinet van H. van den Broek, daarna bij het secretariaat-generaal. Hij hoopt dan een beeld te krijgen van wat hij daarna precies wil. "Ik word geacht een baan te vinden en gewoon aan de slag te gaan", vertelt hij, terwijl zijn broer wordt weggeroepen voor de officiële ontvangst van de Duitse bondskanselier Helmut Kohl.

Op de laatste vraag of hij daarbij in zijn achterhoofd houdt dat hij later eventueel zijn oudste broer als koning zal moeten steunen, zegt Constantijn: "Het ligt helemaal aan mijn broer of hij daar dan behoefte aan heeft. Mijn tante doet nu veel goed werk en vangt ook dingen op als mijn moeder er niet naar toe kan gaan. Zoiets zou altijd kunnen. Mocht het daar op aankomen dan zien we wel hoe we daar invulling aan geven. Het is aan Alexander om dit te bepalen. Ik denk wel dat hij zijn familie nodig zal hebben maar het wordt onoverzichtelijk als bij officiële verplichtingen overal familieleden opduiken."

WIM VAN AMERONGEN
MINKE HOLLEMAN